

Prevence úrazů při pracích ve výškách

Stavebnictví je obor dlouhodobě vykazující nepříznivé ukazatele pracovní úrazovosti a to zejména vysoké počty závažných úrazů (těžkých a smrtelných), které nejčastěji vznikají při pádech z výšky.

Nejvyšší počty závažných úrazů vznikají u malých a středních stavebních firem, ale informace na tomto letáku jsou určeny všem subjektům provádějící stavební činnost.

Základní povinnosti zaměstnavatele

- S ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví. Zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci musí zaměstnavatel i u osob, které se s jeho vědomím zdržují na pracovišti.
- Zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům v dostatečném rozsahu školení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci ve výškách a nad volnou hloubkou, zejména pokud jde o práce ve výškách nad 1,5 m, kdy zaměstnanci nemohou pracovat z pevných a bezpečných pracovních podlah, kdy pracují na pohyblivých pracovních plošinách, na žebřících ve výšce nad 5 m a o používání osobních ochranných pracovních prostředků.
- Zaměstnavatel je povinen vyhledávat rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a přijímat opatření k jejich odstranění.
- Zaměstnavatel musí zaměstnancům poskytnout osobní ochranné pracovní prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví a nesmí bránit při výkonu práce.

Práce ve výšce

- Za práci ve výšce a nad volnou hloubkou se považuje práce a pohyb pracovníka, při kterém je ohrožen pádem z výšky, do hloubky, propadnutím nebo sesutím. Při této činnosti musí být pracovník zajištěn proti pádu. Ochrana pracovníků proti pádu by měla být provedena buďto kolektivním nebo osobním zajištěním, a to nezávisle od výšky na všech pracovištích a komunikacích nad vodou nebo jinými látkami, kde hrozí poškození zdraví a od výšky 1,5 m na všech ostatních pracovištích a komunikacích.
- Pod pojmem „kolektivní zajištění“ se rozumí ochranné a záchytné konstrukce. Požadavky na ně jsou uvedeny v příslušných normách. Vedle normových požadavků je nezbytné dodržovat i návody pro montáž a používání, dodávané s těmito konstrukcemi, případně i konkrétně navržené technologické postupy.
- Při použití kolektivního zajištění proti pádu na volném okraji i proti propadnutí nedostatečně únosnou konstrukcí lze při práci na souvislých plochách chránit pouze vymezené místo práce, nikoliv celou plochu.
- "Osobní zajištění", tj. osobní ochranné prostředky proti pádu, se použijí v těch případech, kdy charakter prací neumožňuje nebo značně komplikuje použití technické konstrukce.
- Před pádem je nutné chránit nejen pracovníky, ale i veškerý materiál, nářadí a pomůcky. Ty musí být uloženy, popřípadě skladovány ve výškách tak, aby byly po celou dobu uložení zajištěny proti pádu, sklouznutí nebo shoení větrem nejen během práce, ale i po jejím skončení.
- Prostory, nad kterými se pracuje, by měly být zajištěny tak, aby nedošlo k ohrožení jak pracovníků, tak zájmu jiných osob.

Zásady při postupu prací do výšky

- Při postupu prací do výšky se musí výšková úroveň pracoviště zvyšovat tak, aby pracovníci mohli pracovat bezpečně, vzájemně se neohrožovali a mohli pracovat v obvyklé pracovní výšce. Ke zvyšování místa práce nebo k výstupu se nesmí používat labilní předměty.
- Místa práce musí být bezpečně přístupná po komunikacích. Do těch se počítají i žebříky, rampy, schody apod. I dočasné výstupy musejí splňovat všechny bezpečnostní požadavky.

Základní požadavky na provedení

- **Ochranného zábradlí**
 - ◆ výška zábradlí je min. 1,1 m (u lešení je připuštěna i výška 1,0 m), nedílnou součástí zábradlí je i zarážka u podlahy vysoká min. 150 mm,
 - ◆ jednotýčové zábradlí se zarážkou se použije při výšce chráněného pracoviště 1,5 m – 2,0 m nad přilehlým okolím,
 - ◆ dvoutýčové zábradlí se zarážkou se použije při výšce chráněného pracoviště nad přilehlým okolím více než 2 m, střední tyč může být nahrazena vhodnou výplní.
- **Lešení**
 - ◆ u každého lešení musí být k dispozici technická dokumentace zahrnující i návod na montáž a demontáž,
 - ◆ při montáži, provozu a demontáži lešení musí být v jeho nejbližším okolí zajištěna bezpečná doprava, včetně pohybu chodců na přilehlých komunikacích,
 - ◆ lešení je možné zakládat pouze na dostatečně únosném terénu, který přenesení zatížení vyvozené lešením i jeho budoucím provozem,
 - ◆ lešení musí být dostatečně tuhé v podélné, příčné i vodorovné rovině, přičemž tuhost se zajistí úhlopříčnými ztužidly, rámy, apod.,
 - ◆ lešení musí být správně zakotveno, vždy v souladu s dokumentací, špatné kotvení je nejčastější příčinou havárií,
 - ◆ všechna patra lešení nad úrovní 2 m musí být opatřena dvoutýčovým zábradlím se zarážkou,
 - ◆ podlahové dílce lešení musí být neklouzavé, zajištěné proti nadzvednutí a posunutí,
 - ◆ žebříky musí přesahovat výstupní úroveň nejméně o 1,0 m,
 - ◆ při vzdálenosti mezi podlahou lešení a stěnou objektu větší než 250 mm musí být zábradlí i na vnitřním okraji, při šířce volné mezery do 0,40 m může být toto zábradlí pouze jednotýčové bez zarážky u podlahy,
 - ◆ nejmenší podchozí výška patra lešení v místě příčné vazby je 1,75 m, jinak 1,90 m. V přízemním podchodu pro chodce je světlá výška nejméně 2,10 m,
 - ◆ lešení smí být používáno až po jeho úplném dokončení a písemném předání,
 - ◆ lešení se kontroluje před zahájením prací, odborné prohlídky se provádějí obvykle každý měsíc.
- **Osobní ochranné pracovní prostředky proti pádu - OOPP**
 - ◆ zpracovatel technologického postupu, popř. pracovník, který práce ve výškách řídí, je povinen určit kotevní místo pro prostředek osobního zajištění. Místo upevnění musí umožňovat bezpečné zajištění a upevnění po celou dobu činnosti v místě ohrožení,
 - ◆ prostředky osobního zajištění musí být označeny CE a musí k nim být přiložen návod, obsahující veškeré požadavky na používání, seřizování, prohlídky, údržbu, skladování, ap.,
 - ◆ před každým použitím a po použití musí pracovník provést vizuální prohlídku jím používaných OOPP,
 - ◆ odborné prohlídky a zkoušky funkce u provozovaných OOPP se provádějí podle požadavků v návodu výrobce.

Pro Národní informační centrum BOZP (Český Focal Point)
zpracoval Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i.

© 2007